

Vergaderjaar 2017–2018

29 679

Verslag van de zittingen van de Assemblee van de Interparlementaire Unie

Z/ Nr. 26

VERSLAG VAN DE 137STE ZITTING

Vastgesteld 17 november 2017

Inleiding

Van 13 tot en met 18 oktober 2017 heeft een delegatie uit beide Kamers deelgenomen aan de 137ste sessie van de Assemblee van de Interparlementaire Unie (IPU), die ditmaal in Sint Petersburg plaatsvond¹. De delegatie stond onder leiding van de Voorzitter van de Eerste Kamer, mevrouw **Broekers-Knol**, en bestond verder uit het Eerste Kamerlid **Gerkens** (SP), het Tweede Kamerlid **Agnes Mulder** (CDA) en het voormalige Eerste Kamerlid **Schrijver** (PvdA). De laatste was als mede-indiener nauw betrokken geweest bij de formulering van de belangrijkste resolutie van deze sessie (*Sharing our diversity: the 20th anniversary of the Universal Declaration on Democracy*); de delegatie stelde hem graag in de gelegenheid het afrondende debat hierover te voeren in het «Standing Committee on Democracy & Human Rights». De Griffier van de Eerste Kamer, de heer **Hamilton**, heeft als waarnemend voorzitter van de Association of Secretaries General of Parliaments (ASGP) de parallele vergaderingen van deze wereldwijde organisatie voorgezeten.

Een recordaantal van 1876 deelnemers uit 155 landen was aanwezig bij deze door het Russische parlement georganiseerde 137ste IPU-sessie; 829 daarvan waren parlementariër, waaronder 82 parlementsvoorzitters. De bijeenkomst vond plaats in een historische locatie, het Taurische Paleis, dat van 1905 tot 1917 de zetel van de eerste Russische Doema was en waar na het aftreden van de laatste tsaar in februari 1917 de voorlopige regering van Rusland gehuisvest werd. Het overkoepelende thema dat voor deze sessie was gekozen, luidde «Promoting cultural pluralism and peace through inter-faith and inter-ethnic dialogue». Met het vertrek van president Saber Chowdhury, die aan het einde van zijn termijn gekomen was, ging verder veel aandacht uit naar de verkiezing van de Mexicaanse senator Gabriela Cuevas Barron als nieuwe president van de IPU.

¹ Het officiële verslag van de 137ste IPU-sessie is hier te vinden: <http://archive.ipu.org/conf-e/137/results.pdf> Het onderhavige verslag richt zich met name op de inbreng van de Nederlandse delegatie.

De delegatie heeft onder leiding van de Voorzitter van de Eerste Kamer en marge van de sessie verschillende bilaterale ontmoetingen gehad, waaronder met de voorzitter van de Russische Federatieraad, mevrouw Valentina Matvienko, en de voorzitter van de commissie Buitenlandse Zaken van de Federatieraad, de heer Konstantin Kosachev. In de aanloop naar en tijdens de sessie is de delegatie op uitstekende wijze ondersteund door de Nederlandse Consul-Generaal in Sint Petersburg, de heer Hans Wesseling, en zijn staf. Hij verzorgde onder meer een informatieve dinerbriefing op 13 oktober en een nuttige lunch met Nederlandse ondernemers op 17 oktober. Daarbij ging het onder meer over het economisch klimaat in Rusland en over het Nederlandse visabeleid voor Nederlandse families, die voor langere tijd in het buitenland werkzaam zijn. De delegatie is de heer Wessling zeer erkentelijk voor de door hem geboden ondersteuning.

Plenaire vergaderingen

De IPU-sessie werd geopend door de Russische president Poetin tijdens een grote plenaire bijeenkomst op zaterdag 14 oktober. Hij noemde het symbolisch dat deze conferentie in Sint Petersburg plaatsvond, waar de wieg van de Russische parlementaire traditie had gestaan. De eerste Doema was immers in het Taurische Paleis gehuisvest geweest. Hij roemde de belangrijke positie en bevoegdheden van het huidige Russische parlement, zoals gewaarborgd in de Grondwet, die volgend jaar 25 jaar bestaat. Parlementen geven uitdrukking aan de wil van het volk en spelen daarmee een substantiële rol in het ontwerpen van nationale ontwikkelingsmodellen. Hij maakte zich zorgen over de erosie van het systeem van internationaal recht en de ondermijning van de cultuur van interstatelijke dialoog. Ook daarin kunnen parlementen, met hun eigen vorm van diplomatie, een belangrijke rol spelen, zo meende hij. Pogingen om contacten tussen parlementariërs te beperken als onderdeel van sancties noemde hij dan ook betreurenswaardig en onacceptabel. Het uitsluiten van hele delegaties van deelname aan interparlementaire assemblees was volgens hem helemaal contraproductief. In de huidige wereld zijn er geen uniforme blauwdrukken voor nationale ontwikkeling, die op elk land kunnen worden toegepast. Interventies in soevereine landen, waarbij geen rekening wordt gehouden met de specifieke omstandigheden van een land, kunnen niets anders dan chaos brengen, stelde hij. Het resultaat daarvan was te zien in het Midden-Oosten en Noord-Afrika, waarbij de strijd tegen terrorisme vaak gevoerd wordt met dubbele standaarden en verborgen agenda's, aldus de president. Het Russische optreden in Syrië was anders, zei hij, omdat het gecoördineerd werd met de Syrische regering en volledig in naleving van het internationaal recht was. Hij brak een lans voor de akkoorden voor een de-escalatie in Syrië, zoals die recent bereikt waren onder het Astana-format onder leiding van Rusland, Iran en Turkije. De internationale gemeenschap zou zich moeten richten op het na-oorlogs herstel van Syrië met VN Veiligheidsraadsresolutie 2254 als basis en hij riep op dit mee te nemen in de interparlementaire discussie van de komende dagen. Hij besloot met een pleidooi voor een meer rechtvaardige en solide architectuur van internationale betrekkingen.

De Voorzitter van de Eerste Kamer, mevrouw **Broekers-Knol**, sprak de plenaire vergadering toe op maandag 16 oktober in het «General Debate». Zij noemde daarbij de Nederlandse link met tsaar Peter de Grote, die aan het einde van de 17de eeuw in het Amsterdam van de Nederlandse Republiek inspiratie opdeed voor de bouw van Sint Petersburg en de modernisering van zijn land. De religieuze tolerantie en vrije dialoog die de Republiek destijds kenmerkten, waren een belangrijke factor in de binnenlandse welvaart en vrede. Het toont aan, zo stelde de Voorzitter, dat als verschillende culturen en religies respect en begrip voor elkaar kunnen

opbrengen, vrede en grote prestaties in het verschiep liggen. Technologische ontwikkelingen en sociale media maken het tegenwoordig gemakkelijker dan ooit om met elkaar te communiceren, maar tegelijkertijd kunnen zij een obstakel zijn voor een echte dialoog. Misverstanden, onbegrip en problemen kunnen het gevolg zijn. Politici hebben daarom een speciale verantwoordelijkheid om dialoog op alle niveaus te bevorderen, aldus mevrouw Broekers-Knol, om daarmee vertrouwen op te bouwen. Vertrouwen noemde zij cruciaal voor de borging van fundamentele mensenrechten, zoals vrijheid van meningsuiting en vrijheid van media. De resolutie waar de heer Schrijver samen met twee collega's uit respectievelijk Rusland en India mede-auteur van was (*Sharing our diversity: the 20th anniversary of the Universal Declaration on Democracy*), noemde zij als voorbeeld van de overeenstemming die er bereikt kan worden door interparlementaire dialoog over mensenrechten. Aan het slot van de plenaire vergadering werden drie documenten aangenomen². Het betrof ten eerste de Sint Petersburg *Declaration on Promoting cultural pluralism and peace through interfaith and inter-ethnic dialogue*. Daarnaast werd een resolutie aangenomen ter afsluiting van een zogenaamd «emergency debate» (spoeddebat) met als titel *Ending the grave human crisis, persecution and violent attacks on the Rohingya as a threat to international peace and security and ensuring their unconditional and safe return to their homeland in Myanmar*. Tot slot werd de hierboven genoemde resolutie van het «Standing Committee on Democracy & Human Rights», mede-ingediend door de heer Schrijver, aangenomen. De Nederlandse delegatie kon met al deze drie teksten instemmen.

Vergaderingen van de 12+-groep

De leden **Mulder**, **Gerken** en **Schrijver** hebben aan drie vergaderingen van de 12+-groep deelgenomen, een groep van geopolitieke, «gelijkgestemde» Westerse landen. Doel van deze groepsvergaderingen is om, voor zover mogelijk, standpunten af te stemmen en informatie uit te wisselen. Er vond onder andere een presentatie plaats van beide kandidaten voor het voorzitterschap van de assemblee, er vond een terugkoppeling plaats van de vergadering van het ExCom (Executive Committee) en er werd gesproken over de wijze waarop zou moeten worden omgegaan met landen die hun contributie niet betaalden. Tevens werd gesproken over een herhaald verzoek van Azerbeidzjan om te mogen toe treden tot de 12+-groep. In het debat over dit laatste punt zei mevrouw **Mulder** grote aarzelingen bij dit verzoek te hebben. De situatie in het land ten aanzien van mensenrechten en rechtstatelijkheid leken haar niet verbeterd sinds de vorige aanvraag van Azerbeidzjan. Er werd besloten dat tijdens de volgende plenaire sessie van de IPU in maart 2018 over het verzoek gestemd zal worden.

Standing Committee on Democracy & Human Rights

Het belangrijkste punt op de agenda van deze commissie was de resolutie *Sharing our diversity: the 20th anniversary of the Universal Declaration on Democracy* van de hand van de heer **Schrijver** en zijn co-rapporteurs mevrouw Dev uit India en de heer Umakhanov uit Rusland. De tekst stond in het teken van het twintigjarig jubileum van de Universele Verklaring over Democratie, die de IPU in 1997 aannam. In de resolutie werd gesteld dat democratie zowel een ideaal is als een bestuursvorm, die moet worden toegepast in overeenstemming met de modaliteiten en specifieke culturele en politieke bijzonderheden van een land, zonder daarbij af te

² Deze drie teksten zijn te vinden op de website van de IPU, zie: <http://archive.ipu.org/strct-e/stcnfres.htm#137>.

doen aan internationaal aanvaarde principes, normen en standaarden. Na dit evenwichtig geformuleerde uitgangspunt, bevestigde de resolutie vervolgens de centrale rol van parlementen in democratie. Democratie werd erkend als universele waarde en dit zou, zoals de Algemene Vergadering van de VN ook al had gesteld, jaarlijks tot uiting moeten komen in een Internationale Dag van de Democratie op 15 september. Respect voor internationaal recht werd gezien als belangrijke voorwaarde voor een democratische samenleving, evenals inclusiviteit, met respect voor minderheden en kwetsbare groepen. De rol van de oppositie werd expliciet benoemd als een hoofdbestanddeel van democratie, als vertegenwoordiger van een politiek alternatief voor de zittende macht. In de resolutie werd verder opgeroepen tot respect voor de scheiding der machten en het belang van rechterlijke onafhankelijkheid. Parlementen werden opgeroepen om de betrokkenheid van burgers te vergroten, om de gelijkheid van mannen en vrouwen in besluitvormingsprocessen te garanderen en om een actieve rol van jongeren te bevorderen. De resolutie veroordeelde de verwijdering van een gekozen regering met ongrondwettelijke middelen. Verder wezen de rapporteurs op het belang van democratisch bestuur om de Duurzame Ontwikkelingsdoelen te realiseren. Democratische principes moeten ook toegepast worden op internationale organisaties, zo stelden zij. De IPU werd gevraagd om parlementen wereldwijd te steunen bij pogingen om democratie en goed bestuur te versterken en om de uitvoering van haar overall democratiseringsstrategie goed te blijven monitoren.

Op deze resolutie waren 90 amendementen ingediend door 15 parlementen (Armenië, Bahrein, Bolivia, Canada, China, Frankrijk, Duitsland, Indonesië, Iran, Italië, Zuid-Afrika, Zweden, Zwitserland, Verenigde Arabische Emiraten en Vietnam). Het Forum voor Vrouwelijke Parlementariërs, een orgaan binnen de IPU, had ook nog drie amendementen ingediend. Op advies van de co-rapporteurs werd een aantal van deze amendementen overgenomen. Mevrouw **Gerkens** sprak in het debat hierover haar volle steun uit voor de tekst van de drie rapporteurs. Er is niet één uniform model van democratie, zei zij, maar de voorwaarden voor een goede democratische omgeving zijn wel universeel. De tekst weerspiegelde dit besef. De resolutie werd na dit debat unaniem aangenomen door, achtereenvolgens, de commissie en de plenaire vergadering.

Standing Committee on Sustainable Development, Finance & Trade

In deze commissie werd vooruitgeblikt op een parlementaire bijeenkomst van de VN Klimaatveranderingsconferentie in Bonn op 12 november 2017, die georganiseerd zou worden door de parlementen van Fiji en Duitsland. Daarnaast werd gesproken over de nieuwe resolutie van de commissie, die in stemming zal komen op de volgende IPU-sessie in 2018 met als titel *Engaging the private sector in implementing the SDGs, especially on renewable energy*. Deze resolutie wordt geschreven door twee rapporteurs uit België (Gryffroy) en Vietnam (Duong). Mevrouw **Mulder** vertelde in dat debat dat zij, net als verschillende van haar collega's in het Nederlandse parlement, ambassadeur was voor één van de Duurzame Ontwikkelingsdoelen van de VN. Zij riep haar collega's in de IPU op om ook ambassadeur voor een Ontwikkelingsdoel te worden. Zij legde uit wat Nederland al doet om de Duurzame Ontwikkelingsdoelen te behalen. Zo zal een gemiddelde burger in 2020 vier keer zoveel voor energie betalen als nu, een gemiddelde stijging van 60 euro naar 200 euro per maand. Nederland is geïmmiteerd aan het behalen van de doelen uit het Klimaatakkoord van Parijs, zo zei zij, en doet dat het liefste in EU-verband. Maar als dat niet mogelijk blijkt, zal Nederland zelf werken aan het behalen van de doelstellingen samen met een aantal koplopers.

e-Parlement interactieve sessie: de digitale tools die parlementariërs gebruiken voor hun werk

Mevrouw **Gerkens** nam op 17 oktober deel aan een interactief debat over het gebruik van internet en on-line tools door parlementen. Hierover werd gesproken aan de hand van het *2016 World e-parliament report*³. Daaruit werd vooral duidelijk dat er wereldwijd veel verschillen zijn in de mate waarin parlementen internet inzetten voor hun controlerende taak en voor het contact met burgers. Een apart onderwerp was het stemmen via internet. Daarover merkte mevrouw Gerkens op dat er geen manier is om op een digitale manier een stemming of verkiezing te organiseren, zonder daarbij het risico te lopen dat de geheimhouding van de stem geschonden wordt. De mate waarin parlementariërs internet gebruiken, was volgens haar erg afhankelijk van de individuele vaardigheden; die kunnen sterk variëren. Een laatste punt dat zij aanstipte was de invloed van sociale media op met name jonge kiezers. Sommige politici deinsen er niet voor terug om informatie op sociale media te manipuleren. Dit is een groot probleem, als men streeft naar een open en vrije democratie. Hoe kun je informatie, die cruciaal is om besluiten te nemen in een democratie, nog vertrouwen, vroeg ze aan haar collega-parlementariërs.

Verkiezing nieuwe president

De strijd om het voorzitterschap van de IPU ging tussen de Mexicaanse senator Gabriela Cuevas Barron en senator Ivonne Passada uit Uruguay. De Mexicaanse kandidaat had een actieve campagne gevoerd, waarbij zij in de maanden voorafgaand aan de sessie veel parlementen had bezocht, die lid zijn van de IPU. In de zomer van 2017 was zij ook in Den Haag op bezoek geweest, alwaar zij met enkele leden van de Nederlandse delegatie had gesproken. Beide kandidaten presenteerden zich voor de 12+-groep in haar vergadering op 17 oktober. De 38-jarige senator uit Mexico toonde zich een groot pleitbezorger van een intensiever gebruik van sociale media door de IPU; zij had in haar verkiezingscampagne al geïllustreerd hoe on-line tools effectief kunnen worden ingezet. Mevrouw Passada hield haar presentatie geheel in het Spaans. Op de vraag of zij verwachtte de IPU-vergaderingen op een effectieve manier te kunnen leiden in die taal, antwoordde zij dat zij het als haar taak zag om het Spaans te promoten uit naam van 127 miljoen Spaanstaligen. Eventueel zou zij de vergaderingen in het Frans voorzitten. Mevrouw Barron pleitte er verder voor om naast de officiële VN-talen Spaans en Arabisch ook het Portugees als officiële taal in de IPU te introduceren, een voorstel waar mevrouw **Mulder** zich kritisch over betoonde vanwege de vertaalkosten die hierbij zouden komen kijken. In de plenaire vergadering op woensdag 18 oktober werd senator Barron uiteindelijk gekozen als nieuwe president van de IPU voor een termijn van drie jaar. Zij won in één ronde met 287 stemmen tegen 70 stemmen van de senator uit Uruguay.

Overige

De delegatielieden hebben verschillende bilaterale gesprekken gevoerd en marge van de IPU-sessie. Zo sprak de **Voorzitter van de Eerste Kamer**

³ Dit rapport is te vinden op: <http://archive.ipu.org/english/ordrform.htm>.

in een apart overleg met de parlementsvoorzitter van Macedonië.
Mevrouw **Mulder** sprak onder meer met een vertegenwoordiger van het
Global Fund to Fight AIDS, Tuberculosis and Malaria.

De voorzitter van de delegatie,
Broekers-Knol

De griffier van de delegatie,
Westerhoff